

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXV, broj 3

22. siječnja 2015.

cijena 200 Ft

Koncert u Kačmaru

6. stranica

Na Hrvatskom balu

11. stranica

Trsek moj, zbudi se...

15. stranica

Komentar

Kad jedan Hrvat umira

„Kad jedan Hrvat umira, s njim umiram i ja. Kad jedna hrvatska obitelj prestaje govoriti hrvatski, s njom zanimim i ja.

Kad po ulica u seli naši, već ne čujem svog jezika, mislim da sam postao stranac.

Tudja mi je postala gruda domaća...

Kade ću iskat dom?“

Te riči je zabilježio Frakanavac, Augustin Blazović, gradišćanskohrvatski pjesnik, književnik, znanstvenik iz austrijskoga dijela Gradišća, koga smo točno pred jedanaestimi ljeti izgubili. A bolno nas je pozdravilo i ovo novo ljeto u ovom nuglju orsaga, koje je od nas zelo Lajoša Brigovića, rođenoga Prisičana, židanskoga slikara ki je cijeli svoj žitak darovao i aldovao za svoj narod i na čijem sprohodu – malo je i nerazumljivo – nikogar nismo strefili iz vrhovnoga peljačtva Hrvatov u Ugarskoj, iako je Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti poslalo svojega zastupnika. Ta nagla smrt upozorila nas je, kako mali hodamo pod zvijezdama, a nije kratak ni popis, koga sve se moramo spominjati, na jubileju smrti u ovom, 2015. ljetu. 175. obljetnica rođenja i 115. obljetnica smrti je koljnofskomu učitelju, kantoru, sakupljaču narodnih pjesam, piscu školskih i crikvenih knjig Mihovilu Nakoviću, pred stovima ljeti se je narodio Bizonjac Jive Behon, kolekcionar i pripovidač narodnih povidajkov, koga smo pak izgubili pred desetimi ljeti. 95. jubilej je smrti File Sedenika, kantoručitelja, pjesnika i autora školskih i crikvenih knjig, gdo vječno počiva u ugarskom selu Pristegu. Ivan Mušković, kako mu je u židanskoj crikvi na spomen-ploči napisano, pjesniku i književniku Gradišćanskih Hrvatov ter farniku Hrvatskoga Židana, ljetos je jur 85. obljetnica smrti. Pred desetimi ljeti je nas napustila petroviska Ana Milišić-Horvat, odgojiteljica i peljačica seoske čuvarnice, ka se je cijeli žitak zalagala za hrvatstvo i očuvanje materinske riči i na koga imaju dužnost i zadatak čuvati spominke i domaće institucije. Pred petimi ljeti se je iz zemaljskoga svita odselio i najplodniji gradišćanskohrvatski pisac kazališnih kusićev Joško Weidinger, čiji igrokazi i dandanas su jako popularni na petroviski i židanski kazališni daska. Mi, Gradišćanski Hrvati, ni u ove dane nismo prestali moliti za svoje betežnike, za hrvatske živote u pogibeli, treptati da nas još ne bude manje, da nas ovo vrime ne tira u veruge nimosti i da ne budemo stranci u vlašći seli. Da znamo još kade iskati svoj dom...

Tiho

Glasnikov tjedan

Jeste li znali da se psiholog Cliff Arnall poslužio matematikom i izračunao da je upravo treći ponedjeljak u siječnju najdepresivniji dan u godini. Tako je 19. siječnja osvojio ovu neslavnu titulu jer ljudi počinju osjećati posljedice duge zime, polagano shvaćaju da su tijekom praznika ispraznili bankovne račune, a plaća je još daleko. Na depresiju, potištenost utječe i globalna ekonomska kriza, te kriza duhovnosti.

Hrvatske je građane ovih dana (zadužene kod banaka) zahvatila kriza zvana «švicarski franak». Hrvatski tisak ovih dana hvali mjere mađarske vlade poduzete za spas dužnika zaduženih u švicarcima.

Krajem prošle godine vladinom odlukom krediti denominirani u francima i eurima pretvoreni su u kredite u forintama po fiksnom tečaju ispod tržišne vrijednosti, tako da sadašnja promjena tečaja švicarskoga franka

Kao grom iz vedrog neba odjeknula je mjera švicarske narodne banke koja je ukinula u prvoj polovici siječnja minimalni tečaj švicarskoga franka od 1.20 za euro. Odluka je izazvala potres na valutnom tržištu, a rast tečaja franka izazvao je šok kod onih koji imaju kredite u švicarskoj valuti. Mađarska je vlada navrijeme izbjegla katastrofu.

Kao grom iz vedrog neba odjeknula je mjera švicarske narodne banke koja je ukinula u prvoj polovici siječnja minimalni tečaj švicarskoga franka od 1.20 za euro. Odluka je izazvala potres na valutnom tržištu, a rast tečaja franka izazvao je šok kod onih koji imaju kredite u švicarskoj valuti. Mađarska je vlada navrijeme izbjegla katastrofu. Naime, prije desetak godina mađarski su građani masovno dizali kredite u švicarskim francima, stoga je vlada omogućila dužnicima da kredite u stranim valutama konvertiraju u kredite u domaćoj valuti po fiksnom (povoljnom) tečaju, štoviše, u proljeće 2015. dužnicima će početi stizati i odštete zbog nepravednih postupaka banaka.

nema utjecaja na kredite, koji iznose deset milijardi eura. Kućanstva u Mađarskoj zasada imaju još 540 milijardi forinti (1,7 milijardi eura) kredita u francima, a najvećim dijelom riječ je o kreditima za automobile, te su ovi dužnici ipak pogođeni

Pretvorbe kredita (konvertiranje provedeno je po 256,6 forinti za švicarski franak te 309,0 forinti za euro) počele su odlukom Monetarnog savjeta da središnja banka za pretvorbu mora bankarskom sektoru osigurati devet milijardi eura, potom je središnja banka sa sudionicima procesa sklopila ugovor kojim se obvezuje da će im osigurati iznos potreban da se umanjí tečajni rizik operacije, a zauzvrat su se kreditne ustanove obvezale da će novac za konvertiranje kupiti od nje, a ne na deviznom tržištu.

Ministarstvo gospodarstva tada je najavilo i gašenje kredita u stranim valutama. Na temelju odluke Vrhovnog suda, vlada je odredila da banke – njih oko 400 – moraju obešteti korisnike, što bi označilo i posljednji korak u gašenju kredita u stranim valutama. Središnja banka izdvojila je tri milijarde eura iz pričuve radi potpore bankama.

Branka Pavić Blažetin

I dalje diferencirano podupiranje mjesnih i područnih narodnosnih samouprava

Promjene u diferenciranju opće potpore i doznačivanju potpore za obavljanje javnih zadaća

Mjesnim i područnim (županijskim i glavnogradskim) samoupravama potpora iz središnjega državnog proračuna već godinama dodjeljuje se diferencirano. S jedne strane imaju pravo na opću potporu za djelovanje, a s druge na dodatnu potporu prema obavljanju javnih zadaća (odnosno prema obavljenim zadaćama). Od lani je i opća potpora diferencirana, a od ove godine došlo je do nekih promjena u diferenciranju, ali i doznačivanju sredstava.

Premda nam još nije poznat iznos opće potpore mjesnim i područnim samoupravama za 2015. godinu, prema proračunu Mađarske za 2015. godinu, okvirni iznos za opću potporu dvostruko je veći, a za potporu za obavljanje javnih zadaća za četvrtinu. Izmjenama spomenute vladine uredbe broj 428 od 29. prosinca 2012. godine, odnosno temeljem uredbe broj 397 od 31. prosinca 2014. godine o izmjenama uredaba na kojima je zasnovan proračun Mađarske za 2015. godinu, došlo je do određenih promjena.

Prema tome, opća se potpora može potrošiti do 31. prosinca proračunske godine, a potpora za obavljanje javnih zadaća do 30. travnja sljedeće proračunske godine. Diferencirana potpora uključuje i samouprave naselja koje su se preobrazile u narodnosnu samoupravu. Došlo je i do promjena u diferenciranju opće potpore, koja se utvrđuje prema prosječnoj potpori za jednu samoupravu (100 %). Prosječna se potpora dodjeljuje samoupravama u naseljima s najmanje 25, a najviše 50 pripadnika narodnosti, a dvostruka (200 %) ako je više od 50 pripadnika narodnosti. Kada su u pitanju područne samouprave, ako je broj mjesnih narodnosnih samouprava (i samouprava naselja koje su se preobrazile u narodnosnu) u županiji, odnosno okružnih u glavnom gradu najmanje 10, a najviše 20, dodjeljuje se dvostruki iznos prosječne potpore jedne mjesne samouprave, a ako je njihov broj veći od 20, onda četverostruki iznos. Glede potpore za obavljanje (obavljene) javne zadaće, koja će se određivati na isti način, bodovanjem dostavljenih zapisnika, najveća promjena je da će se njezin iznos, za razliku od dosadašnje prakse, doznačiti na račun narodnosnih samouprava, kao i do sada, unaprijed, ali u dvije

jednake rate, prva do 15. travnja, a druga do 15. kolovoza.

Podsjetimo kako je lani opća potpora za djelovanje prema podatcima posljednjeg popisa pučanstva iz 2011. godine, za samouprave u naseljima s najmanje 30, odnosno najviše 50 pripadnika iznosila 135 355 forinta (što je bio prosječni iznos za jednu samoupravu), s manje od 30 pripadnika upola manje, 67 678 forinta, a s više od 50 pripadnika dvostruko više, 270 710 forinta. Područnim samoupravama, ako je broj mjesnih samouprava u glavnom gradu i županiji bio najmanje 10, a najviše 20, dodijeljen je dvostruki iznos prosječne potpore jedne mjesne samouprave, 270 710 forinta (nažalost, na razini jedne mjesne samouprave), a ako je broj mjesnih samouprava bio veći od 20, četverostruki iznos od 541 420 forinta.

Prema tome, čini se kako ponovno možemo zaključiti da su nakon prošle godine, kada su bile najveći gubitnici, područne samouprave u županijama (odnosno glavnome gradu) u kojima je broj mjesnih samouprava između 10 i 20, opet razmjerno gore prošle. Naime, dok su 2013. godine dobile 443 666 forinta, lani samo 270 710 forinta, iako će dobiti znatno više, ipak samo na razini mjesnih narodnosnih samouprava u naseljima s više od 50 pripadnika narodnosti. Podsjetimo kako opća potpora podrazumijeva prije svega troškove neposrednog djelovanja, a takvi su posebno troškovi režija, plaće, putni troškovi, honorari, osim onih troškova koje osigurava mjesna samouprava naselja.

Zasigurno je diferenciranje i prije i sada trebalo ići i dalje, biti još slojevitije. Jer ako se nagrađuju naselja u kojima je broj pripadnika između 25 i 30, 31 i 50, odnosno s više od 50, što je s onim naseljima s više od 100, 200, 300... 600... ili 1600, koja su uistinu povijesna hrvatska naselja, još i danas sa znatnim brojem, ili čak polovičnim, pa i većinskim hrvatskim stanovništvom. Ista je stvar onda i sa županijama u kojima se nalaze spomenuta naselja. Ako se zauzimamo za diferenciranje, zauzmajmo se i za to da se nagrađuju i «najnarodnosnija naselja», pa i «najhrvatskija naselja», «najhrvatskije zajednice». Naime, diferenciranje do više od 50 pripadnika ne nagrađuje posebno upravo one koji bi to

po svemu zaslužili, jer u njima postoje brojčano najjače zajednice.

Povećana i potpora državnim samoupravama za djelovanje, medije, ustanove i ulaganja

Dodajmo kako je u Državnome proračunu Mađarske za 2015. godinu porasla i potpora državnim samoupravama, odnosno iznos potpore namijenjen za ustanove u održavanju državnih samouprava. Tako će Hrvatska državna samouprava dobiti za djelovanje i medije iznos od 178 milijuna forinta (lani 152,5 milijuna), za ustanove u HDS-ovu održavanju 104,4 milijuna (lani 65,5 milijuna). Osim toga za sva narodnosna ulaganja, obnovu i za vlastiti udio na natječajima određen je okvirni iznos od 441,2 milijuna forinta.

S. B.

BARČA – Kako izjavljuje dopredsjednica barčanske Hrvatske samouprave Anica Popović Biczak, Samouprava je u prvoj polovici siječnja imala redovitu sjednicu s nekoliko točaka dnevnoga reda. Raspravljalo se o ugovoru o suradnji s Gradskom samoupravom, koji je i potpisan. I do sada je Hrvatska samouprava imala ugovor o suradnji s Gradskom samoupravom i održavane su dobre i pristojne veze i s gradskim bilježništvom i referentom za narodnosti grada Barče, grad se brine o potrebama knjiženja Hrvatske samouprave te prati i zakonske promjene koje se tiču njezine djelatnosti. Na sjednici se razgovaralo i o novom statutu u skladu sa zakonskim promjenama, o godišnjem planu rada u skladu s uspješnim programima iz 2014. godine. Barčanski Hrvati se spremaju za županijski Hrvatski bal koji će organizirati u suradnji sa šomođskom Županijskom hrvatskom samoupravom, 28. veljače u Barči.

BUDIMPEŠTA – Suradnja između Nacionalnog instituta za kulturu sa sjedištem u Budimpešti i Hrvatskog sabora kulture traje već godinama, a obnovljena je 7. prosinca 2014. Tada je u Budimpešti sklopljen Sporazum o suradnji. Partneri suradnjom kane poticati očuvanje hrvatske i mađarske nacionalne svijesti, odnosno podupirati amaterske kulturno-umjetničke aktivnosti te razmjenu iskustava o radu mađarskih i hrvatskih kulturnih ustanova i organizacija. Sporazum o suradnji potpisali su ravnateljica mađarskoga Nacionalnog instituta za kulturu gospođa Magdolna Závogyán i tajnik HSK-a Dražen Jelavić.

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava Male Pešte, u subotu, 31. siječnja 2015. od 18 do 22 sata, u Općeprosvjetnoj središnjici okruga (KMO XIX. Teleki u. 50) priređuje pokladnu veselicu. Za glazbu će se pobrinuti tukuljski sastav Prekovac. Ulazak pod krinkom!

BUDIMPEŠTA – Svečanost predaje maturlalnih vrpca maturanata budimpeštanske Hrvatske gimnazije bit će u petak, 23. siječnja 2015., s početkom u 17 sati, u predvorju škole. Maturlalne će vrpce primiti Jadranka Bata, Lorelanda Bianca Butucaru, Jadranka Čepelsiget, Klaudija Deli, Anita Dvoržak, Ema Farago, Ana Žofija Gal, Dorina Korozman, Cintija Pinter, Bianka Sabo, Matija Ivan Tišlerić, Diana Vojnić Zelić (12. a), Dominika Papp, Dorotea Perak, Filip Petrevsky, Daniela Premuda, Rebeka Spirka, Rita Sajko, Dora Eržebet Varga, Bendeguz Peter Vizi (12. b), te njihovi razrednici Mirjana Karagić i Žolt Ternak.

PEČUH – Redovita mjesečna sveta misa na hrvatskom jeziku u Kertvaroškoj crkvi sv. Elizabete bit će u nedjelju, 25. siječnja 2015. godine, s početkom u 16 sati. Predvodi je vlč. Gabrijel Barić, a pjeva zbor iz Duboševice (Hrvatska), pod ravnanjem Josipa Risa.

KAŠAD – Uobičajeni bušari ove će godine, 7. veljače, opet zauzeti ulice ovoga malog baranjskog sela. U organizaciju priredbe uključile su se i Hrvatska i seoska samouprava, uz pomoć civilne udruge „Za Kašad“. Već niz godina bušara nije bilo, ali opet se obnavlja ovaj lijepi običaj druženja Kašadana i njihovih prijatelja u pokladnom razdoblju.

NATJEČAJI za narodnosti

Ministarstvo ljudskih resursa i Fond za razvoj ljudskih potencijala 30. prosinca 2014. objavili su **natječaj za podupiranje djelovanja narodnosnih civilnih udruga**, narodnosnih i svenarodnosnih kulturnih programa i usavršavanja.

Natječaj za podupiranje narodnosnih civilnih udruga iz proračuna za 2015. godinu (kod kategorije: NEMZ-CISZ-15) jesu natječaji za podupiranje civilnih udruga koje su registrirane do 31. prosinca 2012. godine, te obavljaju obrazovnu, kulturnu djelatnost i/ili zastupanje interesa. Potpora se može dodijeliti za obavljanje zadaća narodnosnih civilnih udruga, ponajprije radi očuvanja narodnosne samosvijesti, njegovanja materinskog jezika, tradicije, nematerijalne i materijalne kulture, nadalje zastupanja narodnosnih interesa. Prema raspisu, jedan natjecatelj može predati isključivo jedan natječaj. Potpora na natječaju može se osvojiti putem otvorenog natječaja. Za 2015. godinu osiguran je okvirni iznos od 110 milijuna forinta. Natječajem se može tražiti potpora u iznosu najmanje 100 000, a najviše 4 000 000 forinta. Uporaba je potpore u trajanju od 1. siječnja do 31. prosinca 2015. godine.

Natječaj za podupiranje narodnosnih i svenarodnosnih kulturnih programa (kod kategorije: NEMZ-KUL-15) jesu također objavljeni 30. prosinca 2014. Ciljevi su natječaja očuvanje kulturnih tradicija, materijalnog i nematerijalnog kulturnog blaga narodnosti radi poboljšanja uvjeta tih djelatnosti i javne prosvjete, podupiranje kulturnih i znanstvenih programa bitnih glede jezične i kulturne samobitnosti, a dotiču se cjelokupne narodnosne zajednice. Potpora se može dati za programe vjerskog života na materinskom jeziku, jednako kao i za podupiranje izdavaštva na materinskom jeziku ili dvojezično (izdavanje, publiciranje djela pripremljenih za tisak) koji služe njegovanju tradicija, jezika, jačanje narodnosne samosvijesti. Potpora na natječaju može se osvojiti putem otvorenog natječaja. Za ostvarivanje ovoga natječaja na raspolaganju je okvirni iznos od 110 milijuna forinta. Natječajem se može tražiti potpora u iznosu najmanje 100 000, a najviše 700 000 forinta. Uporaba je potpore u tra-

janju od 1. siječnja do 31. prosinca 2015. godine.

Natječaj za pružanje potpore za stručna usavršavanja narodnosnih pedagoga (kod kategorije: NEMZ-PED-15) sa sudjelovanjem matičnih zemalja objavljen je 30. prosinca 2014. Iznos koji stoji na raspolaganju za ostvarenje ovih programa jest 10 milijuna forinta. Natječajem se može tražiti potpora u iznosu najmanje 100 000, a najviše 2 000 000 forinta. Uporaba je potpore u trajanju od 1. siječnja do 31. prosinca 2015. godine.

Fond za razvoj ljudskih resursa 8. siječnja 2015. objavio je **natječaj i za organiziranje ljetnih kampova** (kod kategorije: NEMZ-TAB-15). pripadnika narodnosnih zajednica na materinskom jeziku u jezičnom okružju (ljetni kampovi, šumske škole) kako bi učenici jezik koji usvajaju u sklopu školske nastave, mogli ojačati u primjerenome jezičnom okružju, kako bi u sklopu nastavnoga predmeta narodopisa proširili svoje znanje iz područja povijesti, zemljopisa i etnografije matične domovine. Potpora na natječaju može se osvojiti putem otvorenog natječaja. Za ostvarivanje ovoga natječaja na raspolaganju je okvirni iznos od 90 milijuna forinta. Natječajem se može tražiti potpora u iznosu najmanje 250 000, a najviše 2 500 000 forinta. Uporaba je potpore u trajanju od 1. svibnja do 31. listopada 2015. godine. Natječaj se mora predati elektronično, uz prethodnu registraciju na internetskoj stranici www.eper.hu, uz posjedovanje valjane mail-adrese. Za natječaj nisu potrebna sredstva vlastitog udjela, a projekti se financiraju unaprijed. Za predaju natječaja svaki natjecatelj mora uplatiti jednokratni iznos od 3000 forinta, koji se uplaćuje na račun Ministarstva ljudskih resursa. Opširnija obavijest dostupna je na internetskoj stranici Fonda za razvoj ljudskih potencijala www.emet.gov.hu. **Svi su natječajni otvoreni do 29. siječnja 2015.**

Branka Pavić Blažetin

Državni tajnik Miklós Soltész primio predsjednike državnih narodnosnih samouprava

Državni tajnik za vjerske, narodnosne, civilne i društvene odnose pri Ministarstvu ljudskih resursa *Miklós Soltész* 14. siječnja 2015. primio je predsjednike državnih narodnosnih samouprava. Uobičajeni je to sastanak državnoga tajnika i predsjednika početkom nove kalendarske godine, no ovoga puta prvi nakon jesenskih narodnosnih izbora. U okvirima sastanka predsjednici novoosnovanih skupština narodnosnih državnih samouprava imali su mogućnosti ukratko iznijeti zamisli glede važnijih smjerova djelovanja tijela kojem su na čelu. Raspravljalo se i o dosadašnjim dostignućima na polju očuvanja narodnosnih jezika, o međusobnoj suradnji na odgojno-obrazovnom polju i o podupiračkome sustavu. Predsjednik Hrvatske državne samouprave *Ivan Guban* u izjavi za MCC reče kako je državnoga tajnika upoznao s glavnim crtama i ciljevima HDS-a, a među inima to jesu uključivanje mladih u kvotok Samouprave i proširenje kulturne autonomije s mogućim preuzimanjem budimpeštanskoga Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i đlačkoga doma te petrovoselske Dvojezične osnovne škole u HDS-ovu nadležnost.

Na konferenciji za novinare državni tajnik *Soltész* istaknuo je kako sukladno odluci Mađarskoga parlamenta iznos podupiranja narodnosti 2015. godine povećan je s dvije milijarde forinta, te kako je Fond ljudskih potencijala raspisalo četiri narodnosna natječaja: za civilne udruge i kulturne priredbe s okvirnim iznosom od po 110 milijuna, za organiziranje jezičnih

kampova s okvirnim iznosom od 90 milijuna, za usavršavanje pedagoga narodnosnih škola s okvirnim iznosom od 10 milijuna forinta. Rok je natječaja do 29. siječnja 2015. godine. Državni je tajnik povećanje narečenog iznosa ocijenio izričito velikim uspjehom i glede toga pitanja naglasio rad Odbora narodnosnih glasnogovornika.

Predsjednica Slovačke državne samouprave, predsjednica Saveza državnih samouprava *Erzsébet Racsó Holler* istaknula je kako susret signalizira i to da je državno tajništvo i u daljnjem otvoreno za nastavak uspješne suradnje, te ključnu ulogu narodnosnih glasnogovornika i njihova Odbora u povećanju narodnosne potpore. Savez je i u daljnjem taj forum putem kojeg će se pokušati provoditi zajednički interesi i pri počecima priprema izmjena te dopuna Narodnosnoga zakona. Predsjednica *Holler* naglasila je kako su se predsjednici narodnosnih samouprava koristili mogućnošću i izvijestili državnoga tajnika o mišljenju i stavu u svezi s planiranim promjenama narodnosnih emisija u javnim glasilima. Istaknula je kako će glede toga zajednički potražiti vodstvo Fonda za podupiranje medijskih usluga i upravljanje imovinom (MTVA), te mogući sastanak s vrhovnim predsjednikom *Zsoltom Lászlóom Szabóom*. U svezi s tim također će potražiti i zamjenika povjerenika za narodnosna prava i tražiti izvanredno proučavanje narodnosnih emisija u javnim medijima.

- mcc -

Susret generalne konzulice s predstavnicima bačkih Hrvata

Na Hrvatskom danu Fancaške osnovne škole u Baji generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu *Vesna Haluga* susrela se s predstavnicima bačkih Hrvata, zastupnicima Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, predsjednicima hrvatskih samouprava bačkih naselja i članovima Skupštine Hrvatske državne samouprave iz Bačke.

Predsjednik Županijske samouprave *Joso Šibalin* generalnu je konzulicu upoznao sa životom, radom i nastojanjima bačkih Hrvata na polju očuvanja i jačanja nacionalne svijesti. *Vesna Haluga* zauzela se za učvršćenje veza s matičnom domovinom ističući kako se u Hrvatskoj još uvijek premalo zna za Hrvate u Mađarskoj koji su očuvali svoj jezik na ovim prostorima više od 350 godina. Za razliku od iseljenih Hrvata u prekooceanskim zemljama i zapadnoeuropskim državama gdje već drugi-treći naraštaj slabo ili uopće ne govori hrvatski. Kako uz ostalo reče, najvažnijom zadaćom smatra da Hrvati u Mađarskoj postanu vidljivi i prepoznatljivi u Hrvatskoj, da im se osigura ustanovna potpora, ali i potpora putem natječaja, te da im se prizna poseban status kao autohtonoj manjini. Osim toga važno je da pripadnici hrvatske manjine studiraju u Hrvatskoj, ali i da se vrate svojoj zajednici u Mađarskoj. Dotaknula je i pitanje hrvatskog državljanstva čije se stjecanje, prema njezinu mišljenju, mora ubrzati. Pri tome je izrazila otvorenost za svaki poticaj, ali i za konstruktivnu primjedbu poradi što uspješnije i bolje suradnje. Nakon susreta s predstavnicima bačkih Hrvata *Vesna Haluga* sudjelovala je i svečanosti obilježavanja 100. obljetnice smrti fancaškoga pjesnika *Stipana Grgića Krunoslava*, istaknutoga preporoditelja fancaških i bačkih Hrvata.

Stipan Balatinac

Koncert u Kačmaru

U suorganizaciji Seoske, Hrvatske i Njemačke narodnosne samouprave, u Kačmaru je 10. siječnja priređen zajednički Novogodišnji koncert triju narodnosnih zajednica. Na ovogodišnjoj priredbi nastupili su njemački puhački orkestar „Die Neuen Branauer Musikanten“ iz baranjskog Vemena i „Bajski tamburaši“, koji su osim bunjevačkohrvatskih izveli i mađarske napjeve.

U ime Seoske, Hrvatske i Njemačke samouprave želim vam sretnu i uspješnu novu godinu i lijepe rezultate, između ostalog ovim pozdravnim riječima i lijepim željama nazočnima se obratila voditeljica programa. Nakon predstavljanja na njemačkom jeziku, prvo je nastupio puhački orkestar iz Vemena, koji okuplja puhače iz toga malog baranjskog i okolnih naselja, a izveo je popularne i tradicijske njemačke melodije.

U nastavku je predsjednica Hrvatske samouprave na hrvatskome jeziku kratko predstavila «Bajske tamburaše» koji su izveli desetak bunjevačkohrvatskih napjeva, prepoznatljiva kola i druge bunjevačke plesove, te uspješnice Zvonka Bogdana.

– Pošto sam ih čula 2013. godine na Državnome hrvatskom danu u Baji, odlučila sam ih pozvati već lani, ali se još nisu primili. Ove su se godine odazvali našem pozivu. – reče nam uz ostalo predsjednica kačmarske Hrvatske samouprave Teza Vujkov Balažić naglašujući kako je Novogodišnji koncert već tradicija u Kačmaru, jer je ove godine priređen osmu godinu zaredom. Znajući od ulice do ulice koliko je Bunjevaca, nastoje ih privući na svaku priredbu, ali ne uspijevaju uvijek u tome.

Garski TS „Bačka“

Premda su se pribojavali koliko će ih se odazvati na koncert, dvorana se napunila, stoga su više nego zadovoljni. Sljedeća priredba bit će Bunjevačko prelo. Nažalost, zbog kratkoće pokladnog razdoblja i niza bačkih prela koja se održavaju u svim našim naseljima, malo će izaći iz pokladnog razdoblja, stoga će prelo organizirati 28. veljače, također u mjesnom domu kulture, a goste će zabavljati garski TS „Bačka“.

Zapaženi nastup imali su na Državnom danu Hrvata u studenom 2013. u Baji gdje su oduševili gledateljstvo. Najmanje ih je iz Baje, a najviše iz okolnih naselja, ali imaju i članove iz Mohača, pa i Pečuha. Sviraju u raznim orkestrima, a zajedno sviraju pod imenom „Bajski tamburaši“. U višenacionalnom orkestru sviraju i pripadnici svih triju subetničkih skupina u Bačkoj: Hrvati Bunjevci, Raci i Šokci, ali i Mađari te Romi. Koliko je odabir samog

imena namjeran, a koliko slučajnost, nije nam poznato, ali osam tamburaša njeguje tradicijsku tamburašku glazbu koja je nekada bila prepoznatljiva na sjeveru Bačke, u Baji i okolnim naseljima.

Kako nam reče jedan od članova, Dušnočanin David Požonji, bivši maturant naše budimpeštanske gimnazije, „Bajski tamburaši“ osnovani su 2008. godine, a danas imaju osam članova tamburaša: Miroslav Šibalin (bega), Gabor Kovač (kontra), Mladen Filaković, Adam Sabo i David Požonji (basprim), Ervin Bak i Gergely Pozsgai (prim), te Zsolt Nebl (čelo). Sviraju bunjevačke melodije iz Bačke u Mađarskoj i Vojvodine, Mađarske iz Baje i okolnih naselja. Osim toga sviraju i klasične melodije. Budući da svi imaju svoj orkestar, dobro se poznaju i vole svirati, odlučili su da bi mogli svirati i skupa u jednom orkestru. Tako su došli do zamisli da osnuju „Bajske tamburaše“. Sviraju na priredbama i u raznim prigodama. Osobito su ponosni na nastupe koje su ostvarili na *Tamburica festu* u Novom Sadu, i lani na *Bisernici Janike Balaža*, te na snimanju glazbeno-scenskoga spektakla Hrvatske radio-televizije „Lijepom našom“ u Pečuhu. O planovima skromno kaže kako im je želja samo mnogo svirati, proširiti repertoar bunjevačkih i mađarskih melodija, ali naučiti i šokačke melodije. Vrlo radu sviraju i starije i novije uspješnice Zvonka Bogdana.

Gledatelji su izvođače nagrađivali pljeskom, a po završetku programa družnje gostiju i domaćina organizatora nastavljeno je u mjesnoj knjižnici uz dobru kapljicu.

Do zadnjega je mjesta ispunjen kačmarski dom kulture.

Stipan Balatinac

Dan udvarskih Hrvata - „Dan kulture Bošnjaka u Udvaru“

U Udvaru, naselju nadomak Pečuhu, već stoljećima žive Hrvati. Djeluje u već nekoliko samoupravnih mandata i Hrvatska samouprava. Ona kojoj je istekao mandat sredinom listopada dobila je sredstva za organizaciju događaja koji se u Udvaru zbio 27. prosinca, a koju je provelo novoizabrano zastupničko tijelo udvarske Hrvatske samouprave, na čelu s predsjednikom Martom Ronai i zastupnicima Mišom Božanovićem i Dianom Daskalov.

Davno je udvarski dom kulture bio toliko posjećen, bar kada se radilo o predavanjima tipa koja su toga dana održana na hrvatskom jeziku, odnosno o veselju i druženju na balu koji je slijedio u večernjim satima. Goste dana, predsjednika HDS-a Ivana Gugana, predavače dr. Stjepana Blažetina, Milicu Klaić Tarađiju i Mirjanu Boš-

Kako reče dr. Stjepan Blažetin, pozivajući se na Gyulu Erdődyja, selo Udvar prvi put se spominje 1181. kao **Zeles (Szeles)**, a tijekom povijesti spominjalo se pod imenima: **Udwarch, Udwarh, Udwarth, Odyuard, Wdvard, Odward, Hodword**. U XIV. stoljeću ima crkvu i samostalnu župu. Do 1566. Udvar i okolna sela plaćaju porez Sigetu, ali i Turcima. Kako je razvidno iz popisa 1695., sebe smatraju podanicima Zrinskih. Slušaateljstvu je dr. Blažetin pojasnio dvije postojeće teze o doselidbi Hrvata u okolicu Pečuha, pa i u Udvar. Nikola Tordinac piše: *Kad ih čovjek upita „Tko ste?“ A oni će spremno dočekati: „Mi smo Bošnjaci.“ „A kako vi ljudi govorite?“ A oni reknu: „Mi govorimo horvatski.“ Mađari ih posprdnno nazivaju Bošnjak, Rac! Najčešća prezimena u 18. stoljeću bila su*

Bošnjak, Božanović, Oršulić, Klarić, Delić, Semelešić, Orovica. Škola počinje raditi 1854. Godine 1891. pohađa je 110 učenika. Kao materinski jezik navodi se hrvatski-mađarski-njemački. U I. svjetskom ratu poginuo je 21 vojnik. Niz zanimljivih podataka i teza u svezi s tim iznio je u nadasve zanimljivom predavanju dr. Blažetin. Tako i onaj kako se tako i a 1930. zabranjuju

Predavanje dr. Stjepana Blažetina pobudilo je pozornost.

njak, udvarskog načelnika Artura Ždrala te sve okupljene pozdravila je gđa Marta Ronai naglašujući radost zajedničkog okupljanja te je zahvalila Hrvatskoj samoupravi Baranjske županije na supotpri pri ostvarivanju programa pod imenom «Dan kulture Bošnjaka u Udvaru». Druženje je započelo nadasve zanimljivim predavanjem dr. Stjepana Blažetina, ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, pod naslovom Prošlost udvarskih Bošnjaka / O udvarskim Hrvatima, nastavljeno otvaranjem izložbe Tradicionalno građevinarstvo hrvatskih narodnosnih naselja u slikama te istoimenim predavanjem Milice Klaić Tarađija i prikazom bošnjačke nošnje koji je putem predavanja predstavila Marija Bošnjak. Od 20 sati slijedio je bal uz Orkestar Juice.

djeci da u školi govore hrvatski, pa sve do posljednjeg popisa stanovništva iz 2011. godine po kojem u Udvaru živi 736 stanovnika, od čega se njih 129 izjasnilo kao Hrvati, a 607 kao Mađari. Predavanje je završio raščlambom napisa s nekoliko udvarskih nadgrobničkih spomenika. Druženje je nastavljeno otvaranjem izložbe «Tradicionalno građevinarstvo hrvatskih narodnosnih naselja u slikama» te istoimenim predavanjem Milice Klaić Tarađija. Projekt je ostvaren u sklopu Leaderova programa, a ostvarila ga je zaklada Zornica

Nazočne je pozdravila predsjednica udvarske Hrvatske samouprave Marta Ronai.

na poticaj mjesne samouprave sela Kukinja. Na projektu su radili Milica Klaić Tarađija, Tomislav Tarađija i kukinjski načelnik Róbert Farkas. Izložba je dosada predstavljena u Kukinju, Salanti, Poganu, Semelju i Pečuhu. Radi se o nizu fotografija na panoima. One su raznovrsne tematike, a predočuju dio materijalne kulture bošnjačkih Hrvata. Ova je izložba u prvi plan stavila namjenske prostore, gospodarske zgrade, dvorište, unutrašnjost i vanjštinu kuće, dakle prostore u kojima se odvijao svakodnevni život, kazala je Milica Klaić Tarađija.

U svome predavanju Mirjana Bošnjak prikazom bošnjačke nošnje ukazala je na činjenicu njene «modnosti» i u vremenima kada je ona izrađivana i danas. Pokušala je uputiti slušaateljstvo na životnost nošnje, koja živi tek onda ako se ona i nosi, te sugerirajući na dio detalja iz bogate narodne nošnje bošnjačkih Hrvata, te nudeći uputu kako bi se ti elementi mogli i dandanas ugraditi kao sastavni dio odjeće koju nosimo.

Branka Pavić Blažetin

Davno je udvarski dom kulture bio toliko napučen.

Predstavljanje književnoga stvaralaštva Marka Dekića Bodoljaša u Bregu

U organizaciji Novinske izdavačke ustanove Hrvatska riječ u Subotici, Udruženja građana Hrvata Šokaca „Ante Jakšić“, Hrvatskoga kulturno-prosvjetnog društva „Silvije Strahimir Kranjčević“ u Bačkome Bregu, u utorak, 9. prosinca 2014., s početkom u 18 sati u mjesnom domu kulture predstavljene su knjige Marka Dekića Bodoljaša.

Marko Dekić, u društvu Ivana Karana i Željka Kolar

U susjednoj vojvođanskoj naseobini (Republika Srbija), na svega kilometar od Santova, rodnoga sela Marka Dekića, u Bregu, u klupskoj prostoriji mjesnog doma kulture, u lijepom broju okupljeno članstvo navedenih društava te pridošle mještane, ravnatelja spomenute subotičke ustanove, Ivana Karana, gosta večeri, književnika, pjesnika Marka Dekića, pozdravio je glavni organizator, čelnik Hrvatskoga kulturno-prosvjetnog društva „Silvije Strahimir Kranjčević“ Željko Kolar. Nakon pozdravnoga slova, ženska pjevačka skupina društva za uvodnik večeri, „otpivala je“ jednu poznatu berešku narodnu „pismu“.

Gosta večeri, pjesnika predstavio je i o njegovu književnom stvaralaštvu govorio poticatelj bereške priredbe Ivan Karan. Sudionik književnog susreta, nakon srdačnog pozdrava i zahvalnih riječi citirao je iz svake svoje knjige po dvije-tri pjesme. Pročitao je za ovaj slučaj posebno odabranu pjesmu „Santovačka idila...“, u kojoj je spomenut „bereški sokak“, „klupčica prid lisom“ i „rođe“, od kojih pjesnika i njegove najbliže razdjeljuje gorka životna sudbina državna granica.

Pošto je zbor žena izveo još jednu narodnu, učenica Anastazija Balatinac iz najnovije pjesnikove zbirke „Pruži mi ruku...“ pročitala je uvodnu pjesmu, posvećenu Santovcu, prijatelju i pjesniku Stipanu Blažetinu.

Književna večer posvećena pjesniku iz susjednoga Santova, odnosno Budimpešte, okončana je izvedbom veoma popularne „pisme“, omiljene „bereške himne“ te zahvalnim riječima upućenim laureatu Marku Dekiću Bodoljašu te ravnatelju Ivanu Karanu te sudionicima s pozivom na druženje, a koje je uz skroman prijam proteklo u prijateljskom razgovoru i ugodnom ozračju.

B. D.

Foto: Neda Sudarević

Pomurci i Međimurci zajedno na Danu mađarske kulture

Povodom Dana mađarske kulture, u organizaciji Zaklade za kulturu naselja, 18. siječnja u Budimpešti je priređen gala program na kojem su nazočile osobe, kulturne udruge iz Hrvatske odnosno iz Pomurja. Na prijedlog keresturske Hrvatske samouprave, na čelu s predsjednikom Anicom Kovač, uručeno je priznanje „Vitez svjetovne kulture“ Vladimiru Kalšanu, međimurskom povijesničaru, ravnatelju Međimurskog muzeja.

Vladimir Kalšan na konferenciji u Keresturu

Zaklada za kulturu naselja već više od jednog desetljeća radi na povezivanju kultura po cijelome svijetu, osnovana je 1997. g., a njezini su članovi dobrovoljci iz raznih struka, glumci, umjetnici, pjevači, liječnici, poduzetnici, pedagozi itd., kojima je cilj očuvanje kulturnog nasljeđa i prihvaćanje europske integracije.

Zaklada djeluje na četiri kontinenta, a u njezinim aktivnostima sudjeluje više od sto civilnih udruga. Zaklada iz godine u godinu raspisuje natječaj za dodjelu priznanja „Vitez mađarske kulture“ odnosno „Vitez svjetovne kulture“. Iz redova pomurskih Hrvata već ima nekoliko „Viteza“, pa tako i iz susjednoga Međimurja. Godine 2015. na prijedlog keresturske Hrvat-

ske samouprave priznanje „Vitez svjetovne kulture“ uručeno je Vladimiru Kalšanu, ravnatelju Međimurskog muzeja. Njegova su „viteška djela“ ostvarenje postava „Zrinski u Međimurju“.

Objavio je brojne stručne i znanstvene članke u domaćim i stranim časopisima vezane uz obitelj Zrinski, više puta je sudjelovao na konferencijama o Zrinskih i u Mađarskoj, među ostalima i u Keresturu. Napisao je Povijest Međimurja, koji je preveden i na mađarski jezik. Priznanje mu je uručeno za istraživanje povijesti koja povezuje narode. Na gala programu nastupili su keresturski Zrinski kadeti, čakovečka Zrinska garda, Križevačka djevojačka straža, keresturski Tamburaški sastav Kitica i Mađarsko

kulturno društvo „Sándor Petőfi“ iz Erduta.

beta

Trenutak za pjesmu

Marko Dekić

Tišina žanje

Čuj, tišina žanje
Ove zadnje noći,
Cvrčak neumorno
Svoju strofu zriče,
Oblaci vise
K'o garave tranje
Što na čudne neke
Strašne slike sličje.
Lik voljene tone
U prozirnoj tami
Dvoje smo al' znamo
Ostat ćemo sami.

Židanke na studijskom programu Erasmus u Zadru

«Iscuri mandat» dvih Židankov u Zadru 31. januara, u subotu, ke su u okviru studijskoga programa Erasmus četire misece dugo boravile u dotičnom dalmatinskom gradu. Viktorija Keresteš i Sabrina Tengelić nisu samo prijateljice, nego skupa pohađaju Pedagošku školu «Elek Benedek» u Šopronu. Studentice druge godine, buduće odgojiteljice, lani su se upoznale s mogućnošću ovoga načina studiranja u inozemstvu, zahvaljujući i posjetu profesorskoga kruga iz Zadra, na čelu s prof. dr. Robertom Bacaljem, prorektorom Filozofskoga fakulteta u dotičnom gradu.

Viki i Sabrina, mlade i agilne divojke, su zdavno poznate na muzičkoj sceni Građišća, pokidob su aktivne članice tamburaškoga sastava „Židanci“. Zapravo to članstvo im je veću volju napravilo da se zbližu hrvatskomu jeziku, kojega nijedna se nije učila u školi. Viktorija je jedno vrijeme stanovala u nimškom selu blizu Kisega, tako je bila školarica otpodnevne Dopunske škole hrvatskoga jezika, a Sabrina je iz Hrvatskoga Židana odlučila pohađati jezični tečaj u spomenutom varošu. Skupna im je želja bila da već znaju od Hrvatov i po hrvatski. Zato im je dobrodošla i ova mogućnost studiranja u Zadru, kade još prije toga nigdar nisu bile, niti su vidile morje. Ovo su sve nam povidale još pred putovanjem, a sad se jur vraćaju domom. Vrime je brzo odletilo, koje će za nje biti sigurno od velike vridnosti i dugo u pamćenju. Kako su nadalje rekle, kod njih doma se manje-više pomina po hrvatski, ali u obiteljskom razgovoru sve gušće najpr dojde, nažalost, ugarski jezik. Tijekom studija sudjelovale su na intenzivnom tečaju hrvatskoga jezika, a studirale su na engleskom i nimškom jeziku, iz česa su jur prlje položile i jezične ispite. Do kraja januara moraju dati u Hrvatskoj «obračun» o znanju iz pet stručnih pred-

U familijarnom krugu u Zadru

Viktorija i Sabrina drugi tajedan vraćaju se doma.

metov ter od spomenutih jezikov. Praveda nisu ni tamburu ostavile doma, a uz razgledavanje grada, izlete, zabave, sigurno su ke-te ure potrošene u blaženom društvu i svirki. Kako je rekao čaća, takaj svirač «Židanskih bečarov», Zoltan Keresteš, s ovim studiranjem kćerke se je ostvarila i njegova sanja, jer u dobu njegove mladosti još nije bilo jako prilike da se putuje u bivšu Jugoslaviju, ali s dušom i tijelom je bio za to da svojoj voljenoj kćeri sve bude osigurano za hrvatski studij, a tako su ostavili u Zadru svoju divičicu i roditelji Tengelić. Iako je rastanak glasio na četire misece, u današnjem modernom svitu i daljinu je laglje bilo prenesti rodi-

teljem, braćam i sestram. A koji roditelj ne bi se veselio, ako bi se dite naglo obrnulo hrvatsstvu, i materinskom jeziku praocev, koji je nekako izostao iz odgoja?! Tako svi se ufaju da vrijeda, kad Židanke domom dojdou, govorit će hrvatski na jednoj višoj razini, a u društvu, med mladimi tamburaši u Hrvatskom Židanu će se njev slučaj pokazati pravim primjerom za daljnje mobilno školovanje.

Tiho

BIKE – Kako je s nami vist podilio Janoš Virag, predsjednik Hrvatske samouprave u dotičnom varošu, 24. januara, u subotu, tamošnji Hrvati se pripravljaју na svoj 12. Hrvatski bal, koji će se ovo ljeto održati u restoranu Fürdő. Ulaznice se moru kupiti kod predsjednika za 1500 Ft, a za muziku je i ovput odgovoran petrovski Pinkaband.

Prisički jačkarni trio (sliva) Eržika Krizmanić, Marija Berzlanović i Cecilija Krizmanić

Budimpeštanski Hrvatski bal

Od bečaraca i vrtloga kola do hrvatskoga popa

Visoki uzvanici Hrvatskoga bala

Ne mogu se požaliti oni koji su umjesto bečkoga Hrvatskoga bala, 17. siječnja 2015. ipak se odlučili za budimpeštanski. Kako je i sam plakat priredbe obećavao „Večeras je naša zabava!“, tako je to i bilo u prostorijama Gólyavár Rendezvényháza, gdje se okupilo gotovo dvjestotinjak osoba. Poseban je gost večeri bio hrvatski glazbenik, pjevač i skladatelj Šima Jovanovac, a blistali su i kristali budući da su se za odlično raspoloženje i ples do zore pobrinuli članovi hrvatskoga Tamburaškog sastava Kristali iz Županje. Hrvatsku su večer posjetili i visoki uzvanici: prvi tajnik hrvatskoga Veleposlanstva Berislav Živković, zastupnik Mađarskoga parlamenta Matija Firtl, predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban i voditelj budimpeštanskoga predstavništva Hrvatske turističke zajednice Marin Skenderović. U ime organizatora, domaćina nazočnima se obratila predsjednica Hrvatske samouprave grada Budimpešte Anica Petreš Németh, a večer je vodio njezin zamjenik Stipan Đurić. Nakon ulomka iz operete „Vesela udovica“ u izvedbi Stipana Đurića, zasjale su šljokice na prekrasnim nošnjama budimpeštanske Hrvatske izvorne

skupine, jer su za otvorenje ovogodišnje balske sezone u mađarskome glavnom gradu odabrali šokačke pjesme i plesove, i ovoga puta u vrsnoj glazbenoj pratnji tukuljskoga Tamburaškog sastava „Prekovic“.

Ja sam za ples... ili zajedničko kolo stvorilo se kada su članovi Hrvatske izvorne skupine pošli među redove publike i zaplesali s gledate-

rova i ovoga puta čekalo novoga vlasnika. Od knjiga, pjenušca, kolača i vina do uzbuđljivoga putovanja, naime nagrade su dali Hrvatska državna samouprava, tvrtka MOL, budimska slastičarnica „Horváth“, Izdavačka kuća Croatica, Medijski centar Croatica, budimpeštansko predstavništvo Hrvatske turističke zajednice, Šima Jovanovac te, ne u posljednjem redu, književnik i pisac Csaba Kiss Gy. HDS-ova glavna nagrada – produljeni vikend s polupan- sionom u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske u Vlašićima, pripala je Mariji Csikós Nagy, a dar Medijskoga centra Croatica Valeriji Szöölősi.

Istina, ni te večeri nisu rođeni hrvatski Fred Astairei ni Ginger Rogersi, ali su se svi urnebesno zabavljali. I ovoga puta se dokazao stari recept cjelovečernjega druženja: odlično društvo, dobra svirka, ugodno mjesto, i sve to malo pomiksati i pri kraju dodati neizostavne sastojke: poštovanje i prijateljstvo.

Kristina Goher

Hrvatska izvorna plesna skupina

ljima. Vrti se kolo poput zmij- skoga klupka, Šima Jovanovac s pjesmom i pričom zabavlja nazočne, a grli ih topli i zvonki glas Kristala. Ukusna večera, kapljice vina i rakije, zabava i što još treba za nezaboravnu večer? Oko pola noći pojaviše se nebeske kočije boginje Fortune s darovima tombole. Pet, tri ili trinaest? Koji će biti sretni brojevi? Nestrljivo su čekali vlasnici tombola jer mnoštvo je da-

Goste su zabavljali Šima Jovanovac i Kristali.

Pjevala se svaka pjesma.

Hoće li sreća namignuti Marini Skenderović?

Pretprošle subote štartala balska sezona

Obavezno do jutra med koljnofskimi Hrvatima

Toliko hrvatskih balov morebit nigdir nij' kot u Gradišću. Bojsek na svaki vikend pada jedna, ali još i dvi zabave. Sad jur tradicionalno štarta balska sezona ove regije u Koljnofu. Kako u mnogo čemu, tako i u ovom, nije moguće koljnofske Hrvate preteći. Sad jur nekoliko ljet domaći restoran Tercia nudja odlično mjesto za hrvatske bale, a svakako moramo istaknuti da za šopronskimi elitnimi hoteli i po njevi cijena, ovo nikako nije bilo ločesti izbor. Sad jur po trideset i osmi put su se napunile prostorije pretprošle subote ter kih 200 – 250 ljudi se je zabavljalo do jutra bezbrižno i u zavidno dobroj atmosferi.

Časni gosti iz trih zemalj

Glavna organizatorica bala Ingrid Klemenšić je pozdravila brojne goste iz četirih zemalj ter je povidala kako je trideset i osam ljet minulo od toga, kad su prvi hrvatski bal nariktali kotrigi Hrvatskoga kluba u Ungerovoj krčmi. Posebna dobrodošlica je upućena pred svim Berislavu Živkoviću, prvomu tajniku Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, Matiji Firtlu, parlamentarnomu zastupniku, Ivanu Guganu, predsjedniku Hrvatske državne samouprave, Andrašu Handleru, predsjedniku

Geza Völgyi ml. i Janoš Heinrich su dostali na licitiranju pršut Krešimira Matašina.

Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, Mladenu Mišuriću-Ramljaku, gradonačelniku Kiseljaka, i svim gostom iz Bosne i Hercegovine, kot i Krešimiru Matašinu, direktoru partnerske škole u Vukovini, Franji Grubiću predsjedniku Narodnosnoga odbora županijske skupštine i načelniku

da će nam biti veselo te da će nas to dobro raspoloženje pratiti kroz cijelu godinu – s timi riči je otvorio bal Ivan Gugan, predsjednik HDS-a, a Geza Völgyi ml. predsjednik Koljnofskoga hrvatskoga društva se je zahvalio svim onim ki podupiraju njevo djelovanje, a tako more društvo s dohotki ovoga bala sufinancirati tamburaše, kazališnu grupu, folklorase i jačkarice u selu. Tri klapske jačke prvenstveno iz Dalmacije, u izvedbi mjesnih pjevačica «Golubice» su nam ponovo potvrdile da još uvijek teče njevo djelovanje na visokom nivou, a Marko Pajrić, pjevač Bonderšolja, u pratnji Koljnofskih tamburašev je nas skoro do suz ganuo svojom pjesmom. Malo veselije su bile potom koljnofske

Koljnofski tamburaši i solist Marko Pajrić

Koljnofa, Antalu Némethu, farniku sela, Franji Pajriću st., predsjedniku Čakavske katedre, bivšemu direktoru koljnofske škole i negdašnjem predsjedniku Koljnofskoga hrvatskoga društva, Gezi Völgyiju ml., sadašnjemu predsjedniku Koljnofskoga hrvatskoga društva, Koljnofcu Marku Mogyorósiju, kapelanu u Hrvatskoj Kemlji. – Veliko mi je zadovoljstvo da mogu biti s vama na jednom od najljepših i najelegantnijih balova Hrvata u Mađarskoj. Vjerujem isto tako da tradicionalno, kao i dosada, dobro ćemo se zabavljati i

melodije i gradišćanska muzička ulaznica u prvi skupni tanac za gostov i u narodnu nošnju obličenihih domaćinov. Ukusna vičera, pukanje tombolov, licitiranje na pršut, veselje srićnih dobitnikov, valceri, kola i ugodni razgovori i ovput su brzo najpr tirale ure. Ki je kanio još doživiti iskrene dijaloge za balom, tomu je bilo obavezno ostati do ranoga svitanja med koljnofskimi Hrvatima, a vjerujte nam, i suprot utrudjenosti, i to nam je konzervirano med novimi iskustvi i čutljivimi minutami.

Tiho

Uz Dravu

Suradnja na polju kulture, Sopje – Starin

Pripreme za «Dravsko proljeće 2015»

U Starinu je 14. siječnja održan dogovor zajedničkog bilježništva sela Martinaca, Križevaca i Starina, s izaslanstvom Općine Sopje oko priprema za međunarodnu manifestaciju «Dravsko proljeće» koja već desetak godina povezuje stanovnike spomenutih naselja. Domaćin je sastanka bio starinski načelnik Šandor Matoric, a odazvao se i martinački načelnik Levente Varnai te predsjednici i zastupnici mjesnih samouprava u Martinacima, Križevcima i Starinu te hrvatskih samouprava spomenutih sela. Na čelu zajedničkoga bilježništva spomenutih naselja sa sjedištem u Martinacima bilježnica je Ema Solga Cserdi, koja je također nazočila dogovoru. Međunarodna manifestacija «Dravsko proljeće 2015»

ove bi se godine 10. i 11. travnja održala u Sopju. Naime, ona se jedne godine održava na hrvatskoj, a druge na mađarskoj strani Drave. Organizacijski odbor koji se sastao u Starinu, već ovih dana ima pune ruke posla.

Iz Općine Sopje na sastanku su, između ostalih, pribivali načelnik i zamjenik načelnika Općine Sopje Josip Granjaš i Franjo Ricli, te predstavnik Lovačke udruge „Fazan“ Sopje Ivan Šantak i predsjednica KUD-a „Podravac“ Sopje Kristina Benković.

Za manifestaciju „Dravsko proljeće 2015.“ dogovoren je dvodnevni program druženja, s tim da će središnja manifestacija biti 11. travnja u Sopju. Za prvi dan manifestacije, 10. travnja, dogovoren je program natjecanja u kuhanju čobanca prijateljskih lovačkih udruga, za što domaćinstvo preuzima Lovačka udruga „Fazan“ Sopje – Kapinci, a za drugi dan manifestacije, 11. travnja, predviđena su kulturna događanja koja započinju dočekom gostiju iz Mađarske i KUD-ova prijatelja iz Hrvatske, slijedi mimohod KUD-ova, njihov nastup u sopjanskome Mjesnom domu, a konac večeri obilježiti će zabava i druženje svih nazočnih. Napomenimo kako će starinsko Lovačko društvo, na čijem je čelu Tibor Halász, također biti djelatno uključeno u spomenutu manifestaciju, jednako kao i KUD Martince, Ženski pjevački zbor «Korjeni», Tamburaški zbor i orkestar Biseri Drave, Orkestar Podravka i drugi...

Dravsko je proljeće kulturno-umjetnička manifestacija radi očuvanja hrvatske tradicijske kulture u mjestima na hrvatskoj i onima s pretežitim hrvatskim pučanstvom na mađarskoj strani rijeke Drave. «Dravsko proljeće» od 2007. godine organiziraju na-

izmjenično Općine Sopje i Starin, a manifestacija je nikla iz želje da se povežu pripadnici hrvatskoga naroda na lijevoj i desnoj obali Drave. Mnogo obitelji u selima s lijeve i desne strane Drave rodbinski je vezano. Ne znam točno, ali ako dobro brojim, ovo-

godišnje «Dravsko proljeće» moglo bi biti deseto, jubilarno. Manifestacija se tijekom proteklih godina financirala na svekolike načine, preko potpora mjesnih samouprava, do IPA programa prekogranične suradnje, potpore Ministarstva turizma Republike Hrvatske.

Kažimo kako se «Dravsko proljeće» tradicionalno održava na Mladi Uskrs. Ideja potječe od Józsefa Szávaija koji je potražio Starinčane kada je sve počelo sa željom oživljavanja

stoljetnog običaja podravske Hrvata koji su početkom proljeća vazmenim kolom obilježavali buđenje novog života i predstavljali djevojke spremne za udaju. Već drugu godinu Općina Sopje i sopjanski KUD Podravac sa zadovoljstvom su prihvatili i odmah se uključili u organizaciju i domaćinstvo spomenutog poticaja. Ova međunarodna smotra folkloru tijekom proteklih godina druženjem je premošćivala Dravu. Bilo je godina kada su otvarani i privremeni međugranični prijelazi na rijeci Dravi nedaleko od Sopja, brodom se prelazila Dravu, a sve u želji oživotvorenja nekoliko desetljeća stare zamisli o izgradnji mosta koji će na tom području povezivati dvije države i Hrvate u njima.

Godine 2011./12. Starin i Sopje u sklopu projekta «Drava events» IPA prekograničnog programa Mađarska – Hrvatska vrijednog 114.998 eura priređivali su i «Dravsko proljeće», a uz to obnovljen je društveni dom u Sopju, a u Starinu mađarsko-hrvatska kuća. «Dravsko proljeće» ugrađeno je u dokument o mogućnostima razvoja seoskog turizma u Općini Sopje, koji uz lovni, ribolovni, rekreacijski, kulturni i vjerski turizam predviđa i znatnije aktivnosti na razvoju drugih djelatnosti preko razvoja seoskoga gospodarstva, očuvanja domaćih radinosti i starih zanata, tradicionalne arhitekture i okolice, gastronomije, ekologije – sve u nadi oživljavanja seoskoga prostora. Zato i „Dravsko proljeće“ ima iznimno značenje za budućnost razvoja i na mađarskoj i hrvatskoj strani rijeke Drave.

Branka Pavić Blažetin

Zastupnici Seoske i Hrvatske samouprave s bilježnicom Emom Solga Cserdi i starinskim načelnikom Šandorom Matoricem

Mala stranica

Razglednica iz Hrvatske Pelješac

Vinogorje Pelješac može se ponositi bogatstvom položaja na svojim brežuljcima i padinama. S ukupnom dužinom od 72 km zasađeno je sa oko 950 hektara vinograda, na ovim površinama zasađeno je 90 % crnih sorta. Poluotok Pelješac kraljevstvo je vina dingača, najcjenjenijega hrvatskog vina, a plavac mali urođena je sorta. Značajka je plavca malog da na tom terenu daje grožđe s izuzetno velikom količinom šećera, i umjerenim kiselinama. Osim toga Pelješac je poznat po šljunčanim i pješćanim plažama te skrovitim uvalama.

Međunarodni dan zagrljaja

Svaki je dan dobar da nekome zagrljajem pokažemo da nam je do te osobe stalo. Upravo zbog svoje važnosti, i zagrljaj je dobio svoj dan, 21. siječnja obilježava se kao Međunarodni dan zagrljaja, a cilj mu je skrenuti pozornost javnosti na važnost zagrljaja u psihološkom i duhovnom smislu, jer takvo izražavanje iskrenosti i duboke naklonosti prema nekome uvelike pripomaže i razvoju međusobnih skladnih odnosa te duhovnog i psihološkog napredovanju same osobe. Stoga ne propustite svoju ljubav i na takav način pokazati onima do kojih vam je jako stalo... Pet do šest zagrljaja na dan učinit će vam život dužim i ljepšim, zaključio je američki svećenik Kevin Zaborney kada je 21. siječnja proglasio Međunarodnim danom zagrljaja.

Književni kutak

JEZIKOLOMKE

Na vrh brda vrba mrda.
Igla igra igru igle.

Na štriku se suši šosić.
Suši se, suši se, šosiću
moj!

Cvrči, cvrči cvrčak na
čvoru crne smrče.

Čiča čvorak čuva četv četvki.

Svraka svraku preskakala,
svaka svraka skakala
na dva kraka.

Znate li

da je 22. siječnja Dan svetog Vinka Paulskog, zaštitnika vinogradara, vinara? Tog dana vinogradari i vinari slave Vinkovo ili Vincekovo. Postoji običaj da na dan svetog Vinka vinogradari pođu u vinograd tek da odrežu dvije-tri rozge s tri pupa. Potom ih stave na prozor u pehar s vodom i ostave vremenu. Kad loza potjera pupove, vidjet će se hoće li godina biti rodna.

Međunarodni nogometni turnir u Fičehazu

Pretkraj prošle godine fičehasko Društvo hrvatskih veterana priredilo je međunarodni prijateljski nogometni turnir na koji su pristigle momčadi iz međimurskih općina, iz Donje Dubrave, Donjeg Vidovca i Preloga. Nogometni je turnir potpomogla i fičehaska Hrvatska samouprava, na čelu s dr. Jožem Takačem koji je zaslužan za izvrsnu prekograničnu športsku suradnju. Cilj je suradnje održavanje dobrih prijateljskih prekograničnih veza i jačanje narodnosne samosvijesti kod fičehaskih sudionika.

Fičehaska momčad

Fičehasko Društvo hrvatskih veterana utemeljeno je 2013. godine poradi okupljanja nekadašnjih aktivnih nogometaša iz Pomurja radi rekreacije, druženja, gajenja hrvatske riječi kroza športske aktivnosti. Članovi su mu nogometaši veterani iz Kerestura, Mlinaraca, Sumartona i Fičehaza. Društvo u suradnji s mjesnom Hrvatskom

samoupravom više puta organizira nogometne susrete na koje poziva momčadi iz matične domovine. Prvo je počelo sa zbratimljenim naseljem Donjim Vidovcem i kako su se veze proširivale, organizirani su nogometni susreti s Donjom Dubravom, Lovranom, Lovasom, Gornjim Mihaeljem te Prelogom. Predsjednik Hrvat-

ske samouprave dr. Jožo Takač smatra da športski susreti, koji se organiziraju u opuštenu atmosferu, pridonose zbližavanju ljudi s obje strane granice, a kada nogometaši nakon igre sjednu za isti stol, razgovaraju o raznim temama. Kako su gosti nogometaši većinom sunarodnjaci iz Hrvatske, prilikom tih susreta neizbježan je razgovor na hrvatskome jeziku, a kako momčadi pozivaju fičehaske nogometaše na uzvratnu utakmicu, ponovo se vježba hrvatski jezik.

Ivan Vidović, voditelj veterana iz Donjeg Vidovca, već i ne pamti kada je počeo dolaziti u Fičehaz, kaže da ima mnoštvo prijatelja i radovao bi se izgradnji mosta na Muri između Kotoribe i Kerestura, naime tada bi se moglo još lakše družiti, smanjila bi se udaljenost s 30 kilometara. Tako misli i Marijan Pongrac, voditelj veterana iz Donje Dubrave, koji kao član općinskog vijeća upoznat je s problematikom izgradnje mosta te se nada da će konačno dvije vlade potpisati sporazum u svezi s tim.

Premda svi sudionici nogometnog kupa smatraju da je rezultat nevažan, ipak ćemo napomenuti da su na tom turniru pobjednici bili domaćini.

beta

Svi sudionici nogometnog turnira

Sveti Vinko: samo ga ime veže s vinom.

*Tam gore na bregu trsek nam spi,
stari mi japa ga tužno gleda.
V roki gorične škarje drži,
prigne se k njemu, pak mu veli:*

*Trsek moj, zbudi se, dosti si spal.
Dugo na tebi snegek je stal.
Ves si pozebel i tak mi te žal,
trsek moj, zbudi se, bum te vrezal.*

Preduga je ova zima, i još joj nije kraj... U klijeti i u goricama neprestano ima što činiti. Tako kopanje između redaka loze, pokrivanje trsova zemnim krpicama sve dok tlo od mraza ne postaje tvrdo kao kamen. Također do prvog ozbiljnijeg smrzavanja tla mogu se nadomjestiti ljeti osušeni, nerodni trsovi. Sadnja novih, više obećavajućih sorata – budu li one jestive ili namijenjene za proizvodnju vina – može se nastaviti u rano proljeće. A kad je vani mećava, pobjegnemo dolje u podrum. Na red dođe pretakanje vina. Neizostavno je redovito kušanje, praćenje sadržaja bačava bilo da su one napravljene od nehrđajućeg inoksa (metala) ili ekološki prilagođenije hrastovine, koja piću daje izvanredan ukus. Stalno se mora nadzirati kako vrenje mošta, kako se ispunjuje taninom i ostalim korisnim mineralima koji tako taj naš svagdanji napitak čine jedinstvenim.

Nema tu zastoja... Kako kineska izreka glasi: Želiš li biti sretan jedan dan, napij se; tjedan dana, ubij svinju; mjesec dana, oženi se; a ako želiš biti sretan čitav život,

Trsek moj, zbudi se...

budi vrtlar, VINAR. A vinari ovih dana (22. siječnja) obvezatno slave Vincekovo.

Idemo u Kamanove gorice nadomak Sumartonu, pa i u Jankino gorje (Jánkahegy) usred Jegersega gdje smo nedavno uz dobru hranu i kapljicu proslavili Martinjne. To činimo na oba mjesta i sada. Bez obzira na hladnoću, dubok snijeg ili ras-kvašenu zemlju, mora se doći do vinograda. Dan svetog Vinka jedan je od pet zapovjednih vinogradarskih blagdana. Uz njega su zapovjedni blagdani još Sv. Juraj (23. travnja), Sv. Ivan Krstitelj (24. lipnja), Sv. Mihovil (29. rujna) i Sv. Martin (11. studenoga). Vidljivo je da je riječ o važnim terminima u vegetativnim ciklusima u poljodjelskoj godini.

Za Vincekovo precizno je propisan obred koji trebamo obaviti. Gazda tom prilikom ritualno odreže nekoliko grančica s dva-tri pupa. Grančice stavi u vrč s mlakom vodom, što zatim smjesti negdje u topliji dio klijeti ili kod kuće uz prozor da bi se moglo nagađati kada grančice poslije nekoliko tjedana potjeraju, kakva će biti ova vinogradarska godina. Što više pupoljaka nikne, to urod bude bogatiji. Orezani se trs potom obredno poškopri, tj. „pokrsti“ starim vinom, a na žicu „kordona“ objese se kobasice, ili cijela tlačnica (švargla). Sve to znakovito naznačuje želju za bogatim urodom. Obred je popraćen pjesmom i svirkom. U društvu prijatelja kuša se i staro i mlado vino, po potrebi i nadolijevaju bačve, i priprema slastan zalogaj već prema običajima kraja, od pečene slanine, pa do perkelta od divljači, odnosno srnećeg gulaša u kotlovinu. Sa zabavom započinje nova sezona radova. Potom se polako, oprezno može pristupiti

rezidbi. Početak je to nove kalendarske godine, početak radova u vinogradu i prigoda za maštanje: ako Bog da, i u ovoj godini imat ćemo dobro vino.

Zanimljivo da prema povijesnim izvorima sv. Vinko nije imao nikakve veze s vinom. Bijaše on đakon u današnjoj Saragozi. Uhvaćen je i mučen za vrijeme vladanja cara Dioklecijana. Završio je u tamnici gdje su ga krvnici strašno mučili, toliko da mu je krv iz tijela prštala na sve strane. Vjernici kršćani posjećivali su mučenika u tamnici, i uzimali njegovu krv kao zaštitu od zla. Sveti Vinko preminuo je najvjerojatnije na datum kad se i slavi njegovu ime, 22. siječnja. Zaštitnikom vinograda i vinogradara postao je jer se mrcvarenje njegova tijela, curenje i hvatanje krvi poistovjećuje s branjem, lomljenjem grožđa i hvatanjem mošta. Na slikama ga prikazuju kao lijepa mladića ogrnuta dalmaticom, odjećom pastira a u tadašnjoj Dalmaciji, oznakom mučeništva. Moći su mu prenesene u Lisabon gdje se i danas čuvaju. S pjesmom Trsek... izriču se želje za plodnu i sretnu vinogradarsku godinu. Ako je na Vincekovo dan lijep: *Če Vinka sunce peče, v lagve vino teče*, tada vinogardari vjeruju da će ih nova vinogradarska godina obilato nagraditi zrelim i slatkim grožđem. U narodu se veli još: Ak z snježne strehe voda kaplje, biti će piti; Ak na Vincekovo sunce svetli, bit će vina u kleti; Vinkovo sunce – dobro vince. A pjesma za srce i dušu nastavlja se ovako:

*Brajdice delal bum trseku svom,
trsek mi vrnul bu svojim plodom.
Dečicu moju bu hranil z grozdom
mene pak starega v kleti s vinom.
Z vinčekom svojim krepil me buš
par leti življenja produkšal mi buš.
Zato, moj trsek, ti zahvalan bum,
do zadnje vure poštuval te bum.*

Autor ove pjesme Ivan Glavina rođen je u Prelogu 21. studenoga 1904. godine. Pučki je pisac, pjesnik i skladatelj. Nije se školovao, nego je izučio za obrtnika, za postolara, čime se bavio do kraja života. Odu svojem obrtu spjevao je u pjesmi *Panklec moj dragi*. Najviše su mu poznate pjesme *Trsek moj, zbudi se* i *Stari pajdaš*, po kojima je stekao popularnost. Umro je u međimurskom Čakovcu 23. kolovoza 1980. godine. Danas se po njemu zove jedna ulica u njegovu Prelogu.

Josip Mihović

Kobasice na trsu. Obred je točno propisan.

POZIV

Hrvatska referatura Pastoralnog vikarijata Pečuške biskupije raspisuje natječaj za djecu s područja Biskupije koja uče hrvatski jezik i pohađaju vjeronauk u školi ili na župi, u tri kategorije.

1. – 2. razred osnovne škole
3. – 4. razred osnovne škole
5. – 8. razred osnovne škole

Tema: molitva. Tehnika: po slobodnom izboru.
Veličina: 30 x 20 cm.

Očekujemo i radove djece iz vrtića, izvan konkurencije.
Radove šaljite do 15. ožujka 2015. na adresu:
Pécsi Egyházmegye Pasztorális Helynökéség
7624 Pécs, Szent István tér 23.

Na pozadinu napišite ime, školu i razred.
Ocjenjivanje i izložba bit će u kertvaroškoj crkvi
tijekom korizmene svete mise na hrvatskom jeziku.
Želimo vam, draga djeco, uspješan rad!

MARTINCI – Kako za Hrvatski glasnik kaže martinačka bilježnica Ema Solga Cserdi, glavni svinjokoljač ovogodišnjega martinačkog kolinja, priređenog 10. siječnja u organizaciji Hrvatske i Seoske samouprave bio je Gabor Kuštra, a njegovi pomagači: András Szieber, Šandor Solga, Robert Kuštra, Bela Gujaš i martinački donaćelnik Sándor Kövesfalvi. Kolinje je počelo ujutro u 7 sati, nudile se rakija i debeli martinački kolači. Zaklan je brav dovezen iz Barče. Kobasice su se nadijevale kao i ćurke, pržilo se meso i jetra s lukom... Druženje je trajalo cijeli dan i na njega su bili pozvani svi stanovnici sela. Navečer, naravno, bio je bal, a svirali su «Podravka» i «Drava», a stigao je i Zoli Vizvari s prijateljem, tako da svirača i dobre glazbe toga dana nije nedostajalo. Bilo je to II. martinačko kolinje koje se želi održati i dogodine poradi njegovanja gastrokulture i kolinjskih navada martinačkih Hrvata.

POZIV ZA PRIJAVU NA MEĐIMURSKU POPEVKU

Kulturno-umjetnička udruga „Seljačka sloga“ u Nedelišću, u suradnji s Društvom Horvata kre Mure, poziva sve zainteresirane, kulturno-umjetničke udruge, pjevače, pjevačice, duete i pjevačke skupine (do 16 članova) da se prijave na 31. smotru Hrvatske pučke popijevke iz Međimurja koja će se prirediti 6. lipnja 2015. Središnju smotru prethodit će tri Predsmotre (31. siječnja 2015. u Donjem Kraljevcu, 7. veljače u Štrigovi i 21. veljače u Sumartonu). Hrvati u Mađarskoj prijave trebaju dostaviti do 31. siječnja 2015. na adresu Društva Horvata kre Mure (Mura menti Horvátok Egyesülete) 8864 Tótszentmárton, Felszabadulás u. 5) ili na faks: 06 93 383 040, odnosno na e-mail adresu: gulyaslaszlo.68@t-online.hu. Podrobnije informacije mogu se dobiti kod predsjednika Društva Horvata kre Mure na telefonu: 06 30/227 3260. Na predsmotru se može prijaviti isključivo izvornom pomurskom popijevkom na kajkavskome narječju. Uz prijavnicu treba priložiti notu i tekst izvođene pjesme.

KISEG – Hrvatska samouprava dotičnoga varoša ljetos 31. januara, u subotu, poziva na Hrvatski bal, u Jurišićevu tvrđavu. Bal otvara Hrvatsko kulturno društvo «Čakavci» iz Hrvatskoga Židana, a svira petroviski Pinka-band. Goste primaju od 19 uri. Ulaznice se prodaju za 5000 Ft, ali 17 eurov.

SERDAHEL – Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ svake godine dodjeljuje jednokratnu stipendiju srednjoškolicima ili studentima koji nastavljaju svoje školovanje na hrvatskome polju. U 2014. godini za dvije osobe isplaćena je stipendija u iznosu od 20 tisuća forinta.

TUKULJA – Hrvatska samouprava toga grada u subotu, 31. siječnja 2015., s početkom u 20 sati u prostorijama mjesnoga doma kulture i knjižnice priređuje Racki bal. Svira mjesni sastav Kolo i Iovranski orkestar Selo.